

RUSYA – UKRAYNA SAVAŞINDA TÜRKİYE’NİN DENGİ POLİTİKASI

Ali Fuat GÖKÇE¹, Mehmet Şerif ÇİÇEK²

Öz

Türkiye, Rusya - Ukrayna (Doğu - Batı) savaşında jeopolitik ve jeostratejik konumu nedeniyle bir denge politikası yürütmek zorunda kalmıştır. Rusya, sınırlarının ötesindeki etki alanlarını korumak ve Batı'nın sınırlarına baskı yapmasını engellemek için Ukrayna'ya savaş ilan etmiştir. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği 1991 yılında dağılsa da onun halefi olan Rusya Federasyonu, geri kalan Sovyet coğrafyasında hegemonyasını koruma eğilimini sürdürmüştür. Öte yandan NATO'nun nüfuzunu genişletme ve Rusya'yı çevreleme politikası kaçınılmaz sonu getirmiştir. NATO ve Batı Bloku doğrudan silahlı bir savaşa girmese de Ukrayna'ya her türlü lojistik ve askeri desteği sağlamıştır. Bu bağlamda NATO üyesi Türkiye'nin konunun doğrudan tarafı olması bekleniyordu ancak Türkiye bu süreçte Batı'yla olan tarihi geçmişinin etkisi ve teröre karşı mücadelesindeki deneyimlerinden yola çıkarak farklı bir politika izlemiştir. Türkiye'nin enerji ve ekonomik çıkarlarının yanı sıra güvenlik nedeniyle de Rusya ile bağlarını sürdürmesi ve dengeli bir politika izlemesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Rusya - Ukrayna Savaşı, Türkiye'nin Denge Politikası, Dış Politika

JEL Sınıflandırması: Y80, F42

BALANCE POLICY OF TÜRKİYE IN THE RUSSIA – UKRAINE WAR

Abstract

Türkiye had to carry out a balanced policy due to its geopolitical and geostrategic position in the Russia - Ukraine (East-West) war. Russia declared war on Ukraine to protect its hinterland and prevent The West from pressuring its borders. On the other hand, NATO's policy of expansion and suppression of Russian influence has brought about an inevitable end. Even though NATO and The Western Bloc did not directly engage in a shooting war, they provided all kinds of logistical and military support to Ukraine. In this context, Türkiye, a member of NATO, was expected to be the direct party of the issue; however, in the process, Türkiye pursued a different policy based on the influence of its historical past with The West and its experiences in the fight against terrorism. Due to energy, economic interests, and security reasons, Türkiye must maintain its ties with Russia and pursue a balanced policy.

Keywords: Russia - Ukraine War, Türkiye's Balance Policy, Foreign Policy

JEL Classification: Y80, F42

¹ Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, e-posta: afgokce@gantep.edu.tr, ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-6484-8305>

² Doktora Öğrencisi, Gaziantep Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, e-posta: mehmet_serif_cicek@hotmail.com, ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-4959-7763>

1. GİRİŞ

İlk olarak Turuncu Devrim’le başlayan akabinde 2013 yılının sonlarında Euromaidan protestoları ile derinleşen Ukrayna üzerindeki Rusya-Batı mücadelesinin 2014 yılında Rusya’nın Kırım’ı ilhakı ile devam etmesi, ardından Donbass savaşının yaşanması dünya kamuoyu açısından bölgesel bir çatışma ve sorun olarak görülmüştür. Süregelen çatışmalar ve sonrasında uzlaşının sağlanamaması bölgede istikrar umutlarını azaltmıştır. 2022 yılının şubat ayında Rusya yönetimi, Donetsk ve Luhansk Halk Cumhuriyetleri’ni tanıdığını ilan etmiş ardından Ukrayna’ya karşı askeri hareket başlatmıştır. Vekalet savaşının bitirilerek doğrudan savaşa girilmesi ile bölgesel bir niteliğe sahip olan Ukrayna - Rusya krizi aniden küresel bir mesele haline gelmiştir. Türkiye, sıcak savaş öncesi dönemde Ukrayna - Rusya meselesine pek fazla müdahil olmamış, Kırım’ın ilhakı meselesinde Ukrayna’nın toprak bütünlüğünü savunmuş ve ilhakı tanımayacağını ilan etmiştir (Anadolu Ajansı, 2024).2022’de savaşın patlak vermesi ile Türkiye ara-buluculuk rolünü üstlenmiştir. Batı Bloku’nun tamamıyla Ukrayna tarafında yer almasına karşın Türkiye bağımsız ve tarafsız bir siyaset izlemeyi tercih etmiştir. NATO (Kuzey Atlantik Paktı) genişlemesi ve tahıl krizi gibi küresel meselelerde ana aktör olmayı tercih etmiş ve kimi noktada Batı Bloku’nu karşısına almıştır. Rusya - Ukrayna Savaşı sadece bölgesel istikrarsızlığa neden olmamış, Batı ve Rusya arasındaki gerilimi daha da şiddetlendirmiştir. Rusya - Ukrayna Savaşı sadece iki ülke arasında bir savaş olmayıp; nedenleri, savaşa kadar olan tarihsel süreci, muhtemel sonuçlarıyla adeta küresel hesaplaşmanın alanı haline gelmiştir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Rusya - Ukrayna savaşı bölgesel dengeleri değiştirmiş ardından küresel ölçekte bir etki ortaya çıkarmıştır. Türkiye bu kriz sürecinde Ukrayna’nın toprak bütünlüğünü savunduğunu ifade ederek politik olarak desteklemiştir, Ukrayna ile askeri ticaret anlaşmaları yapmış, özellikle cephede Rusya için oldukça zarara yol açan silahlı insansız hava aracı satarak Rusya’nın karşısında yer almış gibi görünmüştür. Bunun yanında Batı Bloku’nun Rusya’ya uyguladığı yaptırımlara katılmayarak Rusya’nın yanında gibi görünen bir pozisyon almıştır. Ara-buluculuk diplomasisi yürütmüş, tahıl krizi anlaşmasında kilit rol oynamıştır. Bu çalışmada Rusya - Ukrayna Savaşı bağlamında Türk dış politikasının neden denge diplomasisi yürüttüğü sorunsalı irdelenmiştir. Çalışmanın amacı bölgesel etkilerle başlayan Rusya - Ukrayna Savaşı’nın küresel etkileri bağlamında Türkiye’nin bölgesel ve küresel rolünü açıklayıp denge politikasının gerekliliğini ortaya koymaktır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Türkçe literatür incelendiğinde Rusya - Ukrayna Savaşı çerçevesinde Türk dış politikasının pek çok araştırmaya konu olduğu fakat bu süreçte denge politikasının ele alınmadığı görülmüştür. Meselenin görece yeni ve hala çözüm bekleyen bir problem niteliği taşıması, literatürde bu konunun kapsamlı bir şekilde incelenmesini engellemiştir. Mevcut çalışmalar, sorunun çeşitli disiplinlere hitap eden yönlerine eğilmiş olup, özellikle bu yönüyle derinlemesine bir analiz yapılmadığı gözlemlenmektedir. Dolayısıyla, söz konusu problemin disiplinler arası doğasının gerektirdiği bütüncül bir yaklaşımla ele alınmasının, literatüre önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışma, Türk dış politikasının dinamiklerinin daha kapsamlı bir şekilde analiz edilmesine ve bu politika süreçlerinin arka planında yatan faktörlerin daha iyi anlaşılmasına katkı sunması bakımından önem taşımaktadır. Türk dış politikasının tarihsel, bölgesel ve küresel bağlamda incelenmesi, politika yapım süreçlerinin daha derinlemesine kavranmasını sağlayacak ve mevcut literatüre yeni bir perspektif kazandıracaktır. Dış politika, hem bölgesel hem de küresel düzeyde geniş kapsamlı sonuçlar doğuran dinamik bir yapıya sahiptir. Bu yapının doğru ve kapsamlı bir şekilde anlaşılması, yalnızca ilgili ülkelerin değil, aynı zamanda uluslararası sistemin tüm aktörlerinin yararına olacaktır. Dolayısıyla, dış politikanın karar alma

ve uygulama süreçlerinin titizlikle analiz edilmesi, bu sürecin arkasındaki tarihsel, ekonomik, siyasi ve kültürel etkenlerin ayrıntılı bir şekilde incelenmesi, hem akademik çevreler hem de politika yapıcılar için kritik önem taşımaktadır. Bu bağlamda, dış politikanın doğru anlaşılması, bölgesel ve küresel istikrarın sağlanması adına da hayati bir rol oynamaktadır.

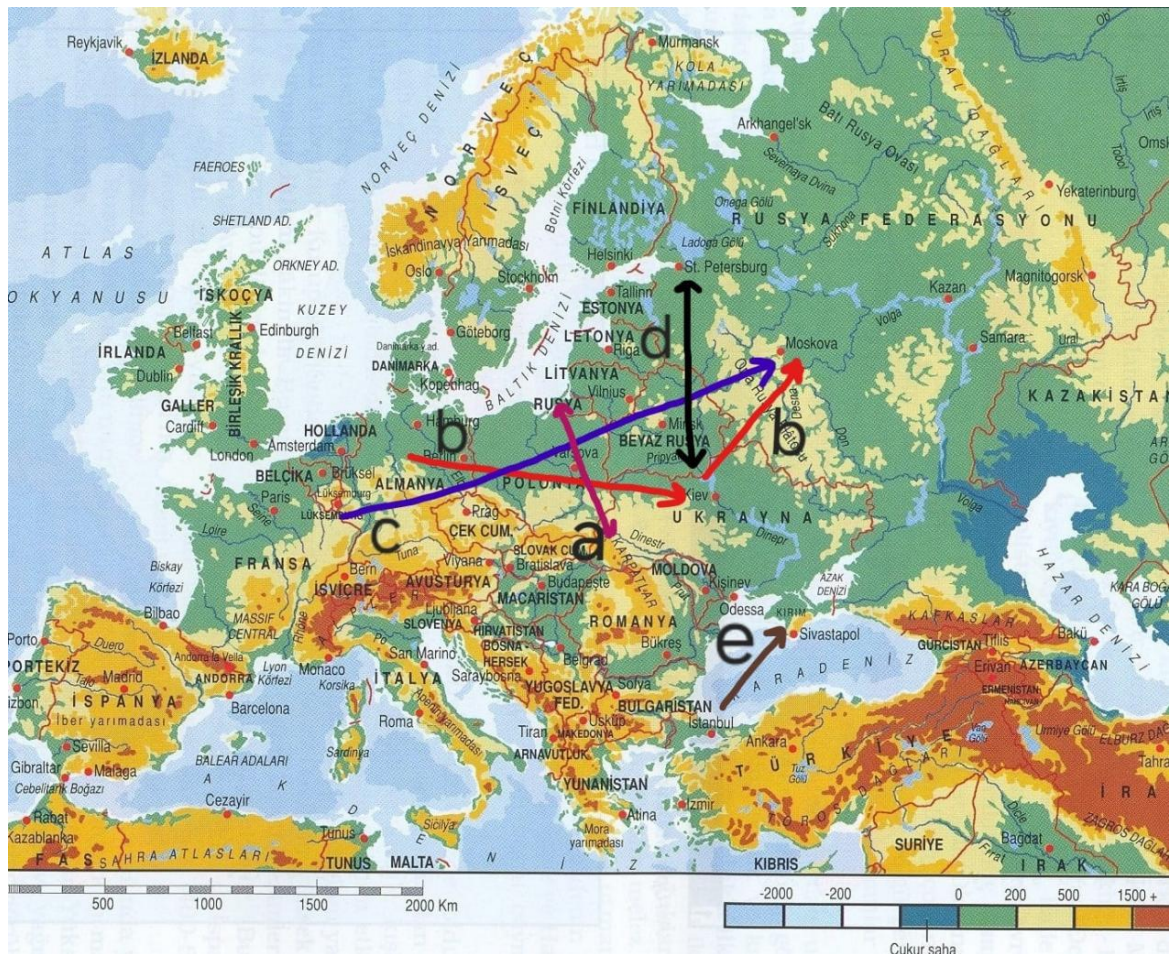
1.3. Araştırmanın Yöntemi

Nitel araştırma yöntemleri, olguların nedenlerini ve nasıl oluştuğuna dair bulguları ortaya koyma amacıyla kullanılan bilimsel araştırma teknikleridir. Nitel araştırmalar olayların sosyal yönünü araştırmakta ve neden sonuç ilişkisi kurarak olayların arka planını ortaya koymak amacındadır (Baltacı, 2019:382). Dolayısıyla sosyal ve küresel bir sorun olarak öncelikle araştırma sorusu tespit edilip tanımlanmış ve hedefler belirlenmiştir. Çalışma özü itibarıyla saha testine uygun bir konu ihtiva etmekle birlikte saha olanaklarının sınırlı ve kritik olması nedeniyle betimsel analiz yöntemi ile ele alınmıştır. Araştırma konusunun tarihsel bir arka planı olduğu için çalışmada tarihsel araştırma tekniği de uygulanmıştır. Bu kapsamda doküman analizi yapılarak, ulusal ve uluslararası düzenleme ile antlaşmalar incelenmiş, basın yayın organları taranmış, ilgili bilimsel araştırmalar incelenerek Rusya - Ukrayna savaşının arka planı ortaya konularak Türkiye’nin pozisyonu değerlendirilmiştir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

- Türkiye Karadeniz’de her iki ülke ile sınır komşusudur bölgedeki dengenin korunması kendi güvenliği açısından kritik öneme sahiptir.
- Türkiye diplomatik ara-buluculuk rolü ve turizm ile ticari bağlantıları nedeniyle taraflardan her hangi birisini kaybetmeyi istememektedir. Türkiye her iki ülkeden önemli sayıda turist çekmektedir.
- Türkiye savunma ve askeri alanda her iki ülke ile ilişkiler geliştirmiştir, aralarından birini seçmek durumunda kalmak istememektedir. Örneğin Ukrayna’ya insansız hava aracı başta olmak üzere askeri araç satmaktadır, Rusya’dan ise S-400 gibi batıdan tedarik edemediği hava savunma sistemi gibi stratejik bir ürün alabilmektedir.
- Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Çin Halk Cumhuriyeti ile 2030-2050’li yıllardaki muhtemel mücadelesinde Çin Halk Cumhuriyeti’ni yalnızlaştırmak ve Rusya’nın Çin Halk Cumhuriyeti’ne destek vermesini engellemek için Rusya’nın kendi sınırlarıyla meşgul olmasını sağlamak amacıyla sorunu körüklemektedir.
- ABD kendi ekseninden kopma emareleri gösteren kıta Avrupası ülkelerini NATO şemsiyesi altında tekrar birleştirmek amacıyla bir çatışma alanı istemekte bu amaçla Rusya tehdidini Ukrayna’nın NATO üyeliği sebebiyle ortaya çıkararak çatışma ortamı yaratmakta ve savaşın sürüncemede kalmasını istemektedir.
- Rusya sınırlarının ötesindeki etki alanlarını korumak ve batının sınırlarını çevrelemesini engellemek amacıyla Ukrayna’ya savaş açmıştır.
- Her ne kadar Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği 1991 yılında dağılmış olsa da halefi olan Rusya Federasyonu, Sovyet bakiyesi coğrafyada hegemonyasını sürdürme eğilimine devam etmiştir.
- Türkiye ekonomik açıdan her iki ülke ile ilişkiler kurmaktadır. Rusya’dan yüksek miktarda enerji ithal etmekte, Ukrayna’dan ise tarım ve tahıl ürünü tedarik etmektedir, bununla birlikte karadeniz üzerinden yapılan deniz ticareti Türkiye için önem arz etmektedir. Türkiye, Rusya - Ukrayna (Doğu - Batı) savaşında jeopolitik ve jeo-stratejik konumu nedeniyle çıkarlarını korumak amacıyla denge siyaseti yürütmek mecburiyetinde kalmıştır.

Rusya - Ukrayna Savaşı'nın anlaşılabilmesi için öncelikle tarihi arka planı çözümlmek gerekmektedir.

Şekil 1’de gösterilen haritada (a) harfiyle gösterilen bölge askeri harekâtlara doğal bir engel olan Karpatlar’ın en kuzeyi ucu ile Baltık Denizi arasında kalan düz ve ovalık alan Kıta Avrupası’nı (Kuzey Avrupa Ovasını) Rusya’ya bağlayan, askeri harekât için uygun olan bir güzergâhtır. Karpat Dağları’nın engel teşkil ettiği doğu-batı istikametindeki harekâtlar için, en elverişli hat olarak haritada (a) ile gösterilen bölge tarihteki birçok askeri harekâtta kullanılmıştır. Bu sebeple Karpat Dağları’nın en kuzey ucu ile Baltık Denizi arasında kalan bu hat Rusya için kırmızıçizgi olarak değerlendirilmektedir.

-582-

ardından Rusya’ya karşı harekâta girişmiştir. Barbarossa Harekâtı’nda en uygun istikamet Varşova - Moskova hattı olarak belirlenmiş, öncelikle Kiev alınmak istenmiş ardından Moskova hedefine doğru hareket edilmiştir (Özbalcı, 1993:32). Dolayısıyla haritada gösterilen stratejik hat doğrultusunda hareket edilmiştir. Barbarossa Harekâtı, 1941 yılında Doğu cephesinin açılmasına neden olarak, Sovyet topraklarının belirli kısımlarını ele geçirme ve Lebensraum’un doğu sınırlarını genişletme amacını taşımıştır. Coğrafyanın etkisi, bu hedeflerin belirlenmesinde belirgin olmuştur. Doğu Avrupa’nın merkezi konumunda bulunan Kalpgah bölgesinin kontrolü, Arhangelsk - Astrahan hattı boyunca uzanan Beyaz Deniz ile Hazar Denizi arasındaki stratejik alanın ele geçirilmesi ve Kafkasya petrolerine erişim gibi coğrafi hedefler belirlenmiştir. Savaş sırasında, taktik açıdan coğrafi unsurların yanı sıra alanın yüz ölçümü, derinlik ve hava koşulları gibi faktörler de stratejik öneme sahipti. Bu durum, savaşın her seviyesinde coğrafi etmenlerin ve hedeflerin öncelik kazandığını göstermektedir. Bu bağlamda, coğrafyanın savaşın temelini oluşturduğu gibi, askeri coğrafyanın ve savaş coğrafyasının belirleyici önemi vurgulanmaktadır (Kuşçu ve Kapan, 2022: 445).

Haritada (c) ile gösterilen hat Napolyon Bonapart’ın Rusya seferi istikametini göstermektedir. Rusların 1812 Vatanseverlik Savaşı olarak ifade ettiği bu sefer yine yukarıda Rusların kırmızıçizgisi olarak ifade ettiğimiz hattın doğusuna, Niemen Nehri’nin geçilmesi ile başlamıştır (Mark, 2024). Napolyon, Nieman Nehri’ni geçtikten sonra Rusya haritasına göz atarak Dinyeper ve Dvina nehirlerinin kesiştiği noktalar arasındaki mesafeyi incelemiş ve bu mesafenin yaklaşık 20 saatlik bir yolculuk gerektirdiğini belirlemiştir. Bu aralığın bir ucunda Vitebsk, diğer ucunda ise Smolensk gibi stratejik öneme sahip şehirlerin bulunduğunu saptamış ve askeri planlamasını buna göre şekillendirmiştir (Tekdemir, 2018: 95-96; Ahmet Cevdet Paşa 1309: 56-57).

Haritada (d) ile gösterilen hat ise Ukrayna’nın Rusya için önemini göstermektedir. Rusya’nın tarihi başkenti ve önemli kentlerinden biri olan St. Petersburg’dan Ukrayna’nın liman kenti olan Odessa’ya kadar (d) ile çizilen rota boyunca nehirler inmekte ve Karadeniz’den Boğazlar aracılığıyla sıcak denizlere kadar inilebilmektedir. 9. Yüzyıldan itibaren kuzey-güney istikametinde Baltık bölgesinden Varyaglar’ın bu nehirleri kullanarak Kiev üzerinden Karadeniz ve oradan Boğazlar ve Anadolu’nun Karadeniz kıyılarındaki liman kentleri vasıtasıyla Akdeniz ve Arap yarımadasına kadar olan bir ticaret yoludur. Kırım limanları, Kefe Limanı jeo-stratejik bakımdan oldukça önemli limanlardır. Yine haritada (e) ile gösterilen hat Boğazlardan Kırım’a olan stratejik rotayı işaret etmekte ve 1853-1856 Osmanlı- Rus Savaşı’nda, Rusya’nın yayılmasının önüne geçebilmek için İngiltere, Fransa, Avusturya ve Prusya gibi Avrupa devletleri Osmanlıyı desteklemişlerdir (Birbudak, 2018: 259). Dolayısıyla batının ve NATO’nun Ukrayna’ya sarkması Ruslar açısından sınırlarının ve çıkarlarının tehdit edilmesi anlamını taşımaktadır.

Rusya tarihsel süreçte yaşanan bu gelişmelerden ders alarak Varşova Pakti’nin dağılmasından sonra kendisi için hayati önem olarak tanımladığı bu hattın doğusuna Batılı ülkelerin-NATO’nun geçmemesi için politikalar üretmeye çalışmıştır.

Berlin Duvarı’nın yıkılmasından üç ay kadar sonra 9 Şubat 1990 tarihinde Gorbaçov ile ABD temsilcisi James Baker arasında Moskova’da bir görüşme gerçekleşmiştir. Batı ve Doğu Almanya’ların birleşmesini de konu alan bu görüşmede, NATO’nun genişlememesi konusunda tarafların hemfikir olup olmaması ya da en azından Gorbaçov’un böyle bir talepte bulunması hususunda mutabakata ulaşılmıştır. Ancak bu yerine getirilmeyerek bugüne kadar NATO’nun sürekli genişlediği ve bu hususun Putin tarafından da ileri sürüldüğü ve yukarıda belirtilen hattın bu genişlemenin kırmızıçizgisi olarak belirlendiğini ifade etmek gerekmektedir (Ergin, 2022). Bu çizginin mevcut haliyle doğusunda kalan ve Rusya anakarasını ilgilendiren Belarus ve Ukrayna bulunmaktadır. Belarus’un Rusya ekseninde hareket

etmesine karşılık Turuncu Devrimlerle işbaşına gelen Ukrayna hükümeti Batı yanlısı politika izlemektedir. ABD, Ukrayna’nın NATO kartını kullanarak Rusya anakarasına doğru ilerlemesi Rusya için tarihsel gelişmeler ve olaylar ışığında günümüzde tehdit olarak algılanmaktadır.

Birinci Dünya Savaşı ve İkinci Dünya Savaşı’nın temelinde enerji kaynakları başta olmak üzere ham madde sahipliğinin olduğu gerçekliği, ardından Orta Doğu’daki istikrarsızlık, Afrika kıtasının sömürülmesi teknolojinin gelişmesiyle birlikte yeni ham madde arayışlarını da beraberinde getirmiştir. Bununla birlikte özellikle teknolojiye bağlı olarak gelişen sektörler açısından, enerji alanında değişimleri ortaya çıkarmıştır.

Uluslararası Enerji Ajansı’nın (IEA) Mart 2022 tarihinde yayınladığı “Temiz Enerji Dönüşümlerinde Kritik Minerallerin Rolü” raporunda temiz enerji teknolojileriyle, fosil yakıtla çalışan enerji sisteminin mineral gereksinimlerinin farklı olduğu belirtilmektedir. Elektrikli arabalarda kullanılan bataryaların performansının uzunluğu ve enerji yoğunluğu için lityum, nikel, kobalt, manganez, grafit gibi madenler; rüzgâr türbinleri ve elektrikli araç motorları için nadir toprak elementler; elektrik şebekesinin genişlemesi için büyük miktarda bakır ve alüminyum gereksinimi ve güneş panelleri için ise bakır, silikon ve gümüşün temiz enerjiyi sağlayacağı belirtilmektedir. Yine raporda, kritik mineral talebinin 2040 yılında 2020 yılına göre 6 kat artacağı belirtilmekte, 2040 yılında lityum talebinin 2020’ye göre 42, grafit talebi 25, kobalt talebi 21, nikel talebi 19 ve nadir toprak elementleri talebinin de 7 katına çıkacağı beklenmektedir (IRENA, 2022).

Bu rapordan da anlaşılabileceği gibi gelecek on yıllarda hidrokarbon enerjiden kritik mineral enerjisi sahipliğine doğru hızlı bir geçiş politikalarının üretilmesi söz konusudur. Kritik minerallere sahip olan ülkelerin sayısının az olması ve belirli ülkelerde yoğunlaşması bu kritik minerallere sahip olmak isteyen küresel güçler arasındaki mücadeleyi şimdiden başlatmaktadır. Uluslararası Enerji Ajansı’nın (IEA) raporunda kritik minerallere sahip olan ülkelerin başında Çin Halk Cumhuriyeti’nin geldiği görülmektedir. Raporda, Çin Halk Cumhuriyeti’nin dünyanın kanıtlanmış en büyük nadir toprak elementleri rezervlerine sahip olduğu ve bu elementleri en fazla tüketen ve ihraç eden ülke olduğu, Çin Halk Cumhuriyeti’nin işleme ve ayrıştırma süreçlerinde nadir toprak elementlerinin üretiminin yüzde 90’ını tek başına kontrol ettiği görülmektedir (IRENA, 2022).

Bu gelişmeler ışığında ABD’nin küresel politikaları incelendiğinde enerji başlığının ön planda olduğu görülmektedir. ABD’nin 12 Ekim 2022 tarihli Ulusal Güvenlik Strateji Belgesinin (UGSB) üçüncü bölümünde Rusya ve Çin Halk Cumhuriyeti’ne özel başlık ayrılmış iklim ve enerji güvenliği, küresel salgınlar, gıda güvensizliği, biyolojik savunma, silahların yayılmasının önlenmesi, terörizm konularına değinilmiştir. Dördüncü bölümde Hint-Pasifik bölgesi ve politikaları, Avrupa ile olan ittifak, Orta Doğu, Afrika ve Arktik bölgesi politikalarından bahsedilmiştir. UGSB’de geleceğe yön verecek olan kritik minerallerin sahipliği ön plana satır aralarında çıkmaktadır. Dolayısıyla hidrokarbon enerjiden kritik minerallere dayalı jeopolitiğe doğru hızla ilerlendiği görülmekte ve ABD’nin de bu yönde politikalar geliştirdiği görülmektedir. Bu kapsamda hedef Çin Halk Cumhuriyeti görülmekte ve Çin’le gelecek dönemlerde girişeceği muhtemel bir mücadelede Çin’e destek verebilecek ülkeleri saf dışı bırakma ya da kendi sorunlarıyla uğraştırarak zayıflatma politikası güdülmektedir.

Bir diğer husus ise kıta Avrupa ülkeleriyle ABD arasındaki ilişki ve bu ilişkinin sürdürülüp sürdürülemeyeceği konusundaki gelişmelerdir. Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron’un NATO’nun beyin ölümü gerçekleşti açıklaması, Almanya Başbakanı Olaf Scholz’un ve öncesinde Angela Merkel’in Avrupa güvenlik mimarisinin oluşturulması için Avrupa Ordusunu kurma söylemleri ABD tarafından kıta Avrupası ülkelerinin NATO’dan kopma sinyalleri olarak algılanmıştır. ABD’nin

başta Afganistan politikası olmak üzere Irak ve diğer Orta Doğu politikalarına pek istekli yanaşmayan kıta Avrupası ABD’nin küresel politikalarından uzaklaşmak istemektedir. Ancak ABD tarafından güvenlik kavramı ön plana alınarak kıta Avrupası ülkelerini bir arada tutabilmek amacıyla Avrupa’nın merkezi sayılabilecek bir coğrafyada Ukrayna vasıtasıyla Rus tehdidi yaratılarak Avrupa toplumlarının zihinlerinde güvenlik kaygısının yaratılmasını sağlamış ve kendisinden kopmakta olan ülkeleri NATO’nun 28-30 Haziran 2022 tarihinde İspanya’nın başkenti Madrid’deki liderler zirvesinde bir araya getirmiştir. Almanya başta olmak üzere Rusya ile doğalgaz ticareti yapan kıta Avrupası ülkelerin bu enerji tedariki askıya alınarak bu ihtiyaç ABD tarafından karşılanmaya başlamıştır (Euronews, 2022; Anadolu Ajansı, 2022).

3. SAVAŞ SÜRECİ

Ukrayna’nın Rusya - Batı arasında gidip gelen politik iklimi 2013 yılında dönemin Cumhurbaşkanı V. Yanukoviç’in Avrupa Birliği ile ortaklık anlaşması imzalamak yerine Rusya ile işbirliğini tercih etmesi üzerine muhalefetin protestolarını polis şiddetiyle bastırmaya çalışması ile fiili bir isyana dönüşmüştür (Derman ve Ongarova, 2014: 12). V.Yanukoviç iktidarının protestoların sonucunda devrilmesi üzerine Batı yanlısı hükümet kurulmuş bu durum iplerin iyice gerilmesine neden olmuştur. Ukrayna’da 2012 yılında kabul edilen ‘Kolesnychenko-Kivalov Yasası’ ile Rusça gibi bazı azınlık dilleri ikinci resmi dil olarak kabul etmekteydi, 2014 yılında Ukrayna parlamentosunun yasayı iptal etmeye yönelik girişimi Rusça konuşan nüfus arasında ve Rusya’da rahatsızlık yaratmıştır. Bu girişim sonrası yaşanan olaylar silsilesi Rusya’nın Kırım’ı ilhakı ile doğrudan ilişkilendirilmektedir (Ogarkova, 2018).

İlk olarak Turuncu devrimle başlayan akabinde 2013 yılının sonlarında Euromaidan protestoları ile derinleşen Ukrayna üzerindeki Rusya - Batı mücadelesinin 2014 yılında Rusya’nın Kırım’ı ilhakı ile devam etmesi, ardından Donbass Savaşı’nın yaşanması dünya kamuoyu açısından bölgesel bir çatışma ve sorun olarak görülmüştür. Süregelen çatışmalar ve uzlaşının sağlanamaması bölgede istikrar umutlarını azaltmıştır. 2022 yılına gelindiğinde Rusya, Ukrayna sınırına 100 binden fazla asker konuşlandırmış ve Donbass bölgesindeki ayrılıkçıları en üst seviyede desteklemeye başlamıştır. Rusya, Belarus ile birlikte ‘Birleşik Kararlılık’ adı verilen ortak tatbikat için asker konuşlandırıdığını açıklamış fakat Batı buna inanmamış, buna karşılık olarak Batılı devletler Ukrayna’yı askeri olarak donatmaya ve eğitmeye hız vermişlerdir. 15 Şubat 2022’de Ukrayna başkent Kiev’de ‘Birlik Yürüyüşü’ eylemi düzenlemiş Rusya’nın Ukrayna sınırında yaptığı tatbikatlar ve eğitimler savaş hazırlığı olarak görülmüştür. NATO ülkeleri karşılık olarak Ukrayna’ya ekonomik ve doğrudan askeri yardımları arttırmışlardır (BBC, 2022). 2022 yılının Şubat ayında Rusya, Donetsk ve Luhansk Halk Cumhuriyetlerini tanıdığını ilan etmiş ardından 24 Şubat 2022’de Ukrayna’ya karşı doğrudan askeri harekât başlatmıştır (Independent, 2024). Vekâlet savaşının bitirilerek doğrudan savaşa girilmesi ile bölgesel bir niteliğe sahip olan Ukrayna - Rusya krizi aniden küresel bir mesele haline gelmiştir. Türkiye, sıcak savaş öncesi dönemde Ukrayna - Rusya meselesine pek fazla müdahil olmamış, Kırım’ın ilhakı meselesinde Ukrayna’nın toprak bütünlüğünü savunmuş ve ilhakı tanımayacağını ilan etmiştir. 2022’de savaşın patlak vermesi ile Türkiye ara-buluculuk rolünü üstlenmiştir.

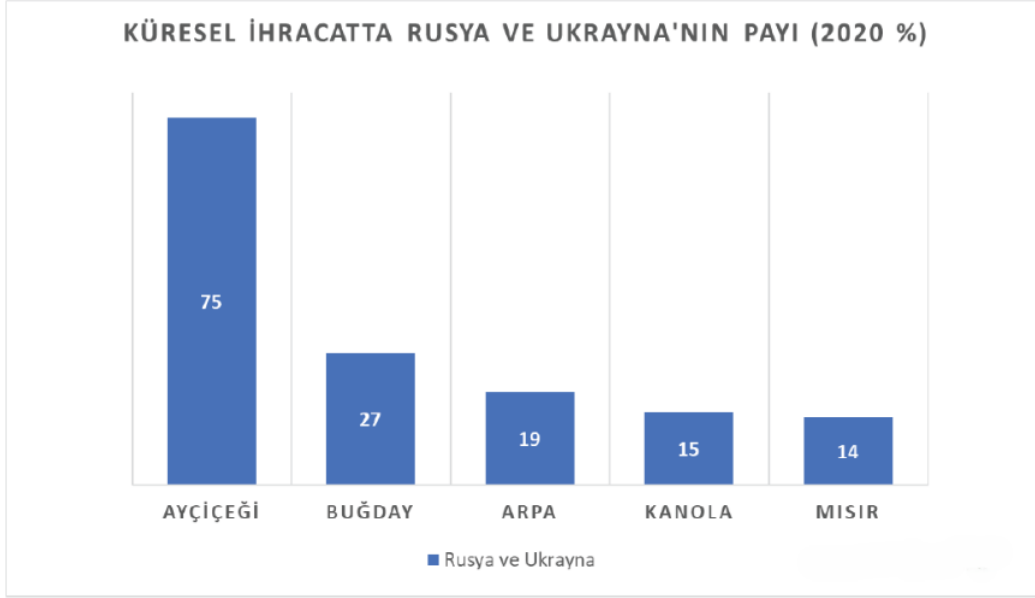
Batı Bloku’nun tamamıyla Ukrayna tarafında yer almasına karşın Türkiye politikasını bağımsız inşa ederek tarafsız bir pozisyonda kalmıştır. Türkiye, NATO’nun resmi bir kararı olmamakla birlikte, bir NATO ülkesi olmasına rağmen birlik ülkelerinin Rusya’ya uyguladığı yaptırımlara katılmamıştır. Bunun sebepleri arasında ABD’nin terör örgütü PKK’ya verdiği destek, Türkiye’de darbe girişiminde bulunan FETÖ terör örgütü elebaşını iade etmemesi, Türkiye’ye ekonomik yaptırımlar, F-35 projesinden çıkarılması, ABD’nin Irak ve Suriye politikası, sözde Ermeni soykırımı konusunda

izlediği politika, Yunanistan’la olan ilişkiler, Ege adaları, Kıbrıs konusundaki politikası ve Türkiye’yi kendi politikaları ekseninde hareket ettirme çabası ve bu politikaların Türkiye’nin bekasını tehdit etmesi gibi hususlardır. Türkiye NATO müttefiki ABD’nin bu politikalarını kendisine yönelik tehdit olarak algılayarak Rusya’yı yanında tutma çabası kapsamında denge politikasına yönelmiştir. Türkiye Batılı müttefiklerinin tersine Rusya ile ilişkilerini olumlu yönde geliştirmiş Karadeniz bölgesinin istikrarını koruma ve gerilimi arttırmaya müsaade etmeme yönünde irade göstermiştir.

NATO genişlemesi ve tahıl krizi gibi küresel meselelerde ana aktör olmayı tercih etmiş ve kimi noktada Batı Bloku’nu karşısına almıştır. Rusya - Ukrayna Savaşı bölgesel istikrarsızlığa neden olurken, küresel anlamda da istikrarsızlığın sinyalleri görülmüştür. Rusya - Ukrayna Savaşı sadece iki ülke arasında bir savaş olmayıp; nedenleri, savaşa kadar olan tarihsel süreci, muhtemel sonuçlarıyla adeta küresel hesaplaşmanın alanı haline gelmiştir.

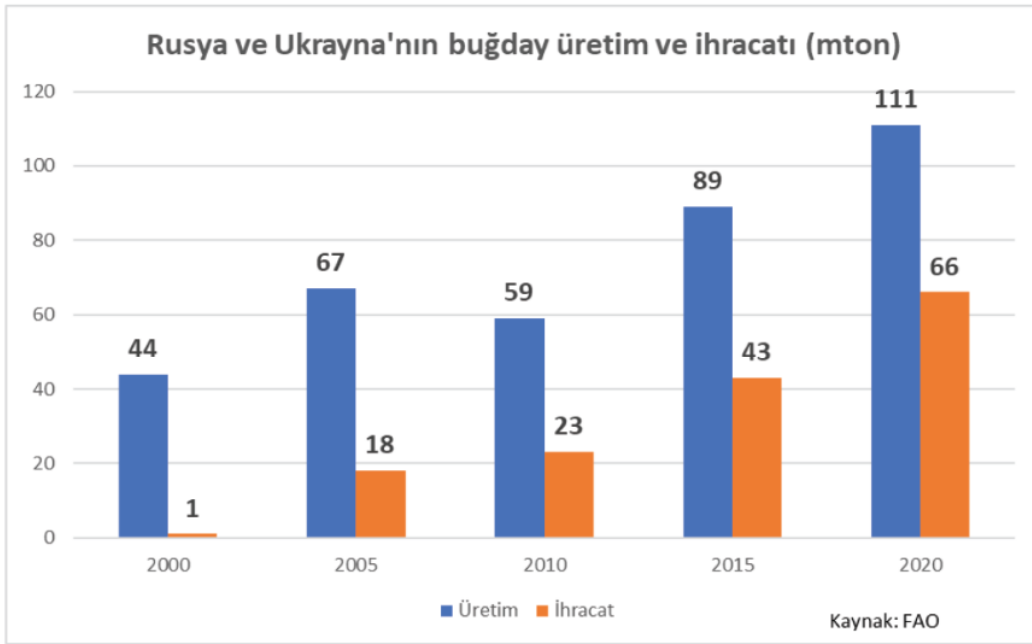
Henüz çatışmalar Donbass bölgesi ile sınırlı iken 31 Temmuz 2014 tarihinde Belarus’un başkenti Minsk’te Rusya, Ukrayna ve AGİT (Türkiye ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı) temsilcilerinin katıldığı barış görüşmeleri yapılmış 5 Eylül 2014’te taraflar anlaşmaya varmış fakat antlaşma akamete uğramış ve çatışmalar tekrar başlamıştır. Bunun üzerine 2015 yılında ilk anlaşmadaki görüşmecilere ek olarak Fransa ve Almanya’nın da katıldığı Minsk 2 görüşmeleri yapılmış fakat bu antlaşma da sorunu çözmemiştir (Koçak, 2015: 20-21).

Antalya Diplomasi Formu açılışında Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan Türkiye’nin ara buluculuk rolüne atıfta bulunmuş ve foruma şu cümleleri ifade ederek başlamıştır: “*Tüm insanlığın sağlık kriziyle boğuştuğu sancılı bir dönemde Antalya’dan verdiğimiz barış, diyalog ve dayanışma mesajlarının foruma çok ayrı bir anlam kattığına inanıyorum. 2. Antalya Diplomasi Forumuna gösterilen teveccüh, forumun zaman içinde küresel diplomasinin kalbinin attığı bir zemine dönüşmesi temennimizin kısa sürede gerçeğe dönüşeceğine işaret ediyor. Rusya ve Ukrayna krizinin ardından iki ülke arasındaki ilk üst düzeyli temasın dışişleri bakanları seviyesinde dün burada gerçekleşmiş olması, forumun amacına ulaşmaya başladığını gösteriyor. Forumu iştirak eden devlet ve hükûmet başkanları, ülke temsilcileri ve diğer misafirlerimizin oturumlara yapacakları katkılar yanında, aralarında tesis edecekleri güçlü diyalogu da önemli görüyorum*” (TCCB, 2022). İfade edildiği üzere Ukrayna - Rusya Savaşı’nın başlangıcından sonra ilk üst düzey diplomatik temas Türkiye’nin ara-buluculuğu ile gerçekleştirilmiştir.

Grafik 1. Küresel İhracatta Rusya ve Ukrayna’nın Payı (Türkiye İnsani Çalışmalar Yıllığı, 2022)

Grafik 1, 2020 yılında dünya genelinde tarım ürünlerinin ihracatında Rusya ve Ukrayna'nın önemini göstermektedir. Ayçiçeği (ayçiçeği, ayçiçeği yağı ve küspesi) ihracatının %75'i, buğdayın %27'si, arpanın %19'u ve mısırın %14'ü bu iki ülke tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu veriler, Rusya ve Ukrayna'nın dünya piyasalarında tarım ürünleri açısından belirleyici bir rol oynadığını ve savaş durumunda bu ülkelerde yaşanan herhangi bir kısıtlamanın küresel gıda, gübre ve enerji fiyatlarını etkileme potansiyeline sahip olduğunu göstermektedir.

Grafik 2. Rusya ve Ukrayna’nın Buğday Üretim ve İhracatı (Türkiye İnsani Çalışmalar Yıllığı, 2022; FAO, 2021)

Grafik 2, Rusya ve Ukrayna'nın son on yılda buğday üretimindeki artışını göstermektedir. Rusya'da 2000 yılında 34 milyon ton olan buğday üretimi, 2020'de 84 milyon tona yükselmiştir. Benzer şekilde, Ukrayna'da buğday üretimi 10 milyon tondan 25 milyon tona çıkmıştır. Toplamda, 44 milyon ton olan üretim miktarı 111 milyon tona ulaşmıştır. Bu artışlar, Rusya ve Ukrayna'nın buğday üretimindeki büyük artışlarını ve ihracat kapasitelerini vurgulamaktadır. Bazı yıllarda Rusya'dan 60 milyon tona kadar ve Ukrayna'dan 25 milyon tona kadar buğday ihracatı gerçekleşmiştir. Bu veriler, Rusya ve Ukrayna'nın dünya piyasalarında önemli birer buğday ihracatçısı haline geldiğini ve bu ülkelerin buğday üretimindeki artışın ihracatı teşvik ettiğini göstermektedir.

Ukrayna ve Rusya'daki ihracat kesintileri, küresel gıda piyasasında krize neden olabilecek potansiyele sahiptir. Ukrayna ve Rusya'nın ihraç edemedikleri tahıl ürünleri, gübre ve diğer gıda ürünlerini ihtiyaç halinde olan alıcılara satma olanağını sağlayan Birleşmiş Milletler (BM) ve Türkiye önderliğindeki taraf ülkelerle imzalanan tahıl koridoru anlaşması, dışsal bir pozitif etki olarak değerlendirilebilir. 22 Temmuz 2022 tarihinde imzalanan bu anlaşmanın, küresel tarımsal piyasalardaki krize karşı bir önlem olarak işlev görebileceği düşünülebilmektedir (Özocaklı, 2022: 40).

4. DURUM VE BEKLENTİLER

Mevcut durumda Rusya'nın zayıflatılması amacıyla çatışma devam ettirilmektedir. Beklenti, ABD'nin Çin Halk Cumhuriyeti ile olan mücadelesinde istediği noktaya gelene kadar savaşın devam edeceği öngörülmektedir. ABD'nin Çift Cepheli Büyük Güç Rekabeti Stratejisine göre ABD, hem Rusya hem de Çin'i önemli küresel rakipler olarak görmektedir. Bu nedenle, Rusya'nın Ukrayna savaşında yıpratılması, ABD'nin odaklanabileceği bir Çin mücadelesi için alan açmaktadır. Bu çift cepheli strateji, ABD'nin Avrasya'daki etkisini koruma çabası olarak değerlendirilmektedir (Mearsheimer, 2001:29-31; Walt, 1987:5-7). Rusya'nın zayıflatılması, ABD'nin küresel stratejisinin bir parçası olarak, özellikle Çin ile olan uzun vadeli rekabetinde önemli bir aşamadır. Bu bağlamda, çatışmaların sürmesi, Rusya'nın maliyetlerini artırarak zayıflatılması ve ABD'nin Çin'e odaklanma sürecinin hızlandırılması şeklinde bir strateji izlenmektedir. Çatışmaların ne kadar süreceği ya da hangi noktada sonlanacağı belirsiz olmakla birlikte, Rusya'nın zayıflaması ABD'nin Çin ile olan rekabetine daha fazla odaklanabilmesini sağlayacaktır. ABD'nin Çin ile olan mücadelede stratejik hedeflerine ulaşana kadar bu durumun devam edeceği öngörülmektedir. Bunun yanına Ukrayna bağımsız bir devlet olarak topraklarını koruma güdüsüyle savaşı sürdürmektedir.

Rusya'ya yaptırım uygulamadığı için Türkiye'ye karşı sınırlı baskılar devam edecektir. Batı'nın Türkiye üzerindeki baskılarını sınırlı tutmasının en önemli nedeni, Türkiye'nin stratejik bir "tek kapı" olarak rolünü sürdürmesinin Batı için değerli olmasıdır. Batı, Türkiye'yi Ukrayna-Rusya geriliminde bir denge unsuru olarak kabul etmektedir. Eğer Batı Türkiye'ye aşırı baskı uygularsa, bu, Türkiye'nin arabuluculuk rolünü kaybetmesine ve dolayısıyla Batı'nın stratejik çıkarlarına zarar vermesine neden olabilir (Karabekir, 2020: 213-215). Türkiye'nin, özellikle Rusya'ya yönelik yaptırımlara katılmaması, Batılı ülkeler tarafından daha az zararlı stratejik bir sorun olarak görülmektedir. Fakat NATO üyesi olan Türkiye'nin bu tutumu, Rusya'nın uluslararası arenada daha az izole olmasına ve ekonomik açıdan nefes almasına neden olabilmektedir. Bu durum, Batı'nın yaptırımlarla ulaşmak istediği hedefleri zayıflatacağı için Türkiye üzerinde baskıların artırılması olasıdır. Türkiye'nin dış politikasına realist bir perspektiften bakıldığında, devletin ulusal çıkarları doğrultusunda hareket ettiği görülmektedir. Türkiye, coğrafi konumu ve enerji güvenliği gibi konular nedeniyle Rusya ile stratejik ilişkiler geliştirmiştir. Rusya, Türkiye'nin doğalgaz ihtiyacının büyük bir kısmını karşılayan önemli bir enerji tedarikçisi konumundadır. Ayrıca, iki ülke arasındaki ticaret, turizm ve savunma işbirliği gibi alanlar Türkiye için ekonomik ve stratejik öneme sahiptir. Bu pragmatik yaklaşım, Türkiye'nin Batı'dan gelen yaptırım

taleplerine karşı mesafeli bir duruş sergilemesine neden olmuştur. Türkiye'nin bu denge politikası, hem NATO müttefikleriyle ilişkilerini sürdürmek hem de Rusya ile işbirliğini korumak üzerine kuruludur. Ancak bu pozisyon, Türkiye'yi Batı'dan gelebilecek ekonomik ve diplomatik baskılarla karşı karşıya bırakmaktadır. Bu baskılar, Batılı finans kurumlarına erişim kısıtlamaları, ABD'nin CAATSA (Amerika'nın Hasımlarıyla Yaptırımlar Yoluyla Mücadele Etme Yasası) kapsamındaki yaptırımlar ya da AB'nin çeşitli ekonomik tedbirleri şeklinde ortaya çıkabilecektir.

Mevcut durumda kıta Avrupa ülkeleri Ukrayna'ya askeri ve mali yardım konusunda isteksizdir. Kıta Avrupa'sı ülkelerinin Ukrayna'ya askeri ve mali yardım konusunda isteksiz olmasının temelinde, ekonomik kaygılar, enerji bağımlılığı, kamuoyu baskıları ve jeopolitik riskler yatmaktadır. Avrupalı liderler, Ukrayna'ya yönelik yardımları artırmanın doğurabileceği sonuçları dikkatli bir şekilde tartmakta, Rusya ile olası bir doğrudan çatışmadan kaçınma eğilimindedirler. Bu durum, Avrupa ülkeleri arasında Ukrayna'ya yönelik yardımların sınırlı kalmasına neden olmaktadır. Bununla birlikte, ABD'nin daha fazla baskı uygulaması ya da Rusya'nın çatışmada ilerleme kaydetmesi gibi etkenler, Avrupa'nın Ukrayna'ya yönelik politikalarını değiştirebilecektir. Ancak mevcut durumda kıta Avrupa'sı, Rusya ile doğrudan bir çatışmadan kaçınarak, ekonomik yaptırımlar ve diplomatik girişimlerle çatışmanın çözümünü aramaya devam etmektedir.

Türkiye denge politikası ile her iki tarafla görüşebilen bir ülke olarak barışa katkı sağlayacak en önemli aktördür. Türkiye'nin jeopolitik konumu, Karadeniz'e kıyısı olan bir ülke olarak Rusya ve Ukrayna arasındaki coğrafi ve stratejik dengelyi doğrudan etkilemektedir. Bu durum, Türkiye'ye çatışmanın doğrudan tarafı olmadan etkili bir ara-bulucu rolü üstlenme imkânı vermektedir. Türkiye'nin bu denge politikası, tahıl koridoru anlaşması gibi kritik diplomatik başarılar elde etmesine de olanak sağlamıştır. Türkiye'nin denge politikası, onu Ukrayna-Rusya savaşı ve diğer uluslararası krizlerde barışa katkı sağlayabilecek en önemli aktörlerden biri haline getirmiştir. Realist ve pragmatist bir dış politika benimseyen Türkiye, hem diplomatik görüşmelerin sürdürülmesine hem de insani krizlerin hafifletilmesine yönelik önemli roller üstlenerek uluslararası barış çabalarına katkı sunmaktadır. Bu pozisyon, Türkiye'yi gelecekte de uluslararası ara-buluculuk ve barış inşası süreçlerinde kritik bir aktör olarak tutacaktır. Antalya Diplomasi Forumu ve İstanbul Görüşmeleri ile Türkiye bu adımı atmıştır. Türkiye'nin denge politikasının önemi tahıl koridoru projesinde ortaya çıkmıştır. Türkiye, Ukrayna-Rusya Savaşı sırasında tarafsız bir ara-bulucu rolü benimseyerek hem NATO üyesi olarak Batı ittifakıyla bağlarını korumuş hem de Rusya ile ikili ilişkilerini sürdürebilmiştir. Bu denge politikası, Türkiye'nin bölgesel güç olarak kendi çıkarlarını koruma ve çatışmanın olumsuz yansımalarını minimize etme çabasının bir yansımasıdır." (Dinçel, 2023: 78).

Savaşın Karadeniz'e yayılmamasında ve durumun istikrarlı kalmasında Türkiye'nin denge politikası etki etmiştir. Türkiye, 1936 tarihli Montrö Boğazlar Sözleşmesi'ni savaşın Karadeniz'e yayılmasını önlemek için etkin bir şekilde kullanmıştır. Sözleşme, Türkiye'ye, savaş zamanında Boğazları kontrol etme ve Karadeniz'de savaş gemilerinin geçişini sınırlama hakkı tanımaktadır. Türkiye, bu hukuki çerçeveyi kullanarak Karadeniz'e yabancı savaş gemilerinin girişini engellemiş ve bölgedeki askeri tırmanışı önlemiştir. Bu durum, Türkiye'nin tarafsızlık ilkesiyle uyumlu bir denge politikası izlediğini ve Karadeniz'in bir çatışma alanı haline gelmesini engellediğini göstermektedir. Türkiye'nin Karadeniz'e kıyısı olan bir ülke olarak bölgedeki güvenlik ve istikrarı doğrudan etkileme kapasitesi yüksektir. Türkiye, Ukrayna ve Rusya ile olan ilişkilerini dengede tutarak, Karadeniz'in bir çatışma alanı olmasını engellemiş ve bu dengelyi bölgesel istikrarın korunması için kullanmıştır. Türkiye'nin NATO üyesi olması ve Rusya ile ekonomik ve enerji ilişkilerini sürdürmesi, iki taraf arasında bir denge sağlayarak Karadeniz'deki askeri gerilimlerin kontrol altında tutulmasına katkı

sağlamıştır. Türkiye, Ukrayna-Rusya Savaşı boyunca 'çok yönlü' bir politika izleyerek, Batı ile bağlarını güçlü tutarken aynı zamanda Rusya ile olan ekonomik ve enerji ilişkilerini sürdürebilmiştir. Bu politika, Türkiye'nin hem bölgesel bir aktör olarak güvenliğini koruma hem de küresel güç dengesindeki yerini belirleme açısından kritik bir tercih olarak öne çıkmaktadır (Güller, 2023: 145).

5. SONUÇ

NATO ve Batı Bloku her ne kadar doğrudan sıcak savaşa girişmemiş olsalar dahi Ukrayna'ya lojistik ve askeri açıdan her türlü desteği sağlamaktadır. Bu bağlamda NATO üyesi olan Türkiye'nin meselenin doğrudan tarafı olması beklenmiştir, oysa yaşanan süreçte Türkiye, Batı'yla olan tarihsel geçmişinin etkisi ve terörle mücadele sürecinde yaşadığı deneyimlerden yola çıkarak farklı bir politika yürütmüştür.

Türkiye'nin uzun yıllar süren terörle mücadelesinde müttefiki olan ABD ve kimi NATO üyesinin doğrudan veya dolaylı olarak YPG/PKK terör örgütlerini desteklemesi sorunlu bir ilişki ve güven problemi yaşanmasına neden olmuştur. Güvenlik gerekçelerinin yanında enerji ve ekonomik çıkarlar nedeniyle Türkiye, Rusya ile bağıni koparmamak ve dengeli bir politika yürütmek zorundadır.

Rusya-Ukrayna Savaşı'ndan sonra politik olarak batı yönü neredeyse tamamen kapanan Rusya, Türkiye ile yaşadığı sorunları arka plana atıp aynı şekilde ehven bir politikaya dönmek zorunda kalmıştır. Suriye krizinde yaşanan anlaşmazlıklar göz ardı edilerek kazan kazan formülü uygulanmaya çalışılmıştır. Enerji bakımından Türkiye'nin dışa bağımlı olması doğal kaynak zengini Rusya ile bağıni koparamamasının bir başka makul gerekçesidir.

Dolayısıyla Türkiye'nin Rusya - Ukrayna Savaşı'nda tarafsızlığını korumaya çalışması rasyonel bir gerekliliğin sonucudur. Çok radikal gelişmeler yaşanmadığı müddetçe bu durumun süreceği düşünülmektedir. Türkiye'nin askeri gücünü arttırması ve doğal kaynaklarının zenginleşmesi ile kendine yetebildiği bir güce kavuşması sonucunda bu bağımlılık kaynaklı politikalarının bağımsız politikalara evrileceği düşünülmektedir.

Etik Beyan

'Rusya - Ukrayna Savaşında Türkiye'nin Denge Politikası' başlıklı çalışmasının yazılması ve yayınlanması süreçlerinde Araştırma ve Yayın Etiği kurallarına riayet edilmiş ve çalışma için elde edilen verilerde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır. Çalışma için etik kurul izni gerekmemektedir.

Katkı Oranı Beyanı

Çalışmadaki yazarların tümü çalışmanın yazılmasından taslağın oluşturulmasına kadar tüm süreçlere katkı yapmış ve nihai halini okuyarak onaylamıştır.

Çatışma Beyanı

Yapılan bu çalışma gerek bireysel gerekse kurumsal/örgütsel herhangi bir çıkar çatışmasına yol açmamıştır.

KAYNAKÇA

- Ahmet, C. P., (1309). *Tarih-i Cevdet*, Cilt X, Dersaadet.
- Anadolu, A., (26/03/2022). ‘ABD, Avrupa’ya daha fazla doğal gaz gönderecek’, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-avrupaya-daha-fazla-dogal-gaz-gonderecek/2545624>, Erişim Tarihi: 25/05/2024.
- Anadolu, A., (16/03/2023). ‘Türkiye Kırımın yasa dışı ilhakını tanımadığını yineledi’, <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/turkiye-kirimin-yasa-disi-ilhakini-tanimadigini-yineledi/2847086>, Erişim Tarihi: 15/02/2024.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?, *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- BBC, (20/01/2022). ‘Ukrayna-Rusya Krizi: Sınırdaki Son Durum Ne, Gerilim Nasıl Tırmandı?’, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-60047078>, Erişim Tarihi: 15/09/2024).
- Birbudak, T. S., (2018). 1853-1856 Kırım Harbi’nde Osmanlı - Avusturya İlişkileri, *Belleten*, 82, 241-264.
- Derman, G. S. ve Ongarova, Y., (2014). Ukrayna’da Siyasi Kriz, *Karadeniz Araştırmaları*, 42(42), 11-23.
- Dinçel, A., (2023). *Ukrayna Rusya Savaşı ve Alınan Dersler*, Cinius Yayınları, İstanbul.
- Ergin, S. (10/09/2022). ‘ABD’den NATO genişlemesi konusunda gecikmiş bir özeleştirisi’, <https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/sedat-ergin/abdden-nato-genislemesi-konusunda-gecikmis-bir-ozelestiri-42134925>, Erişim Tarihi: 26/05/2024.
- Euronews, (12/10/2022). ‘Almanya, Putin’in Kuzey Akım 2’den doğal gaz sevkiyatına başlama teklifini reddetti’, <https://tr.euronews.com/2022/10/12/almanya-putinin-kuzey-akim-2den-dogal-gaz-sevkiyatina-baslama-teklifini-reddetti>, Erişim Tarihi: 26/05/2024.
- FAO, (2021). The State of Food Security and Nutrition in the World, <https://www.fao.org/publications/sofi/2021/en/>, Erişim Tarihi: 21/06/2024.
- Güller, M. A., (2023). *Ukrayna- Tarih Yapan Savaş*, Kırmızı Kedi Yayınevi, İstanbul.
- Independent, (24/02/2022). ‘Rusya Askeri Harekât başlattı’, <https://www.indyturk.com/node/476256/d%C3%BCnya/rusya-askeri-harekat-ba%C5%9Flatl%C4%B1-ukraynan%C4%B1n-bir%C3%A7ok-b%C3%B6lgesinde-patlama-sesleri>, Erişim Tarihi: 16/02/2024.
- IRENA. (2020). International Renewable Energy Agency, Global Energy Transformation: A Road Map To 2050 (2020 Edition), https://www.irena.org/-/media/Files/IRENA/Agency/Publication/2020/Apr/IRENA_Global_Renewables_Outlook_2020.pdf, Erişim Tarihi: 26/05/2024.
- Kapan, K., ve Kuşçu, Ö. E., (2021). Kavramsal ve tarihsel açıdan askeri coğrafya: Coğrafya mı? Jeopolitik mi?, *Türk Coğrafya Dergisi*, (78), 145-154.

- Gökçe, A. F. & Çiçek, M. Ş. (2025). Rusya – Ukrayna Savaşında Türkiye’nin Denge Politikası. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 27 (48): 579-593.
- Karabekir, H., (2020). *Türkiye’nin Dış Politikası: Küresel Yönelimler ve Yeni Zorluklar*, Nobel Yayınları, Ankara.
- Koçak, M., (2015). *Bölgesel çatışmadan küresel krize Doğu Ukrayna*, SETA Yayınları, Ankara.
- Kuşcu, Ö. E., ve Kapan, K. (2022). Askeri coğrafyada jeostratejik koşulların mekânsal kullanımı, *TÜCAUM Uluslararası Coğrafya Sempozyumu*, 12(14), 439-454.
- Mark, H. W., (24/08/2023). ‘Napolyon’un Rusya Seferi [Napoleon's Invasion of Russia]’, (Çev. N. Karaben), World History Encyclopedia, <https://www.worldhistory.org/trans/tr/1-22111/napolyonun-rusya-seferi/>, Erişim Tarihi: 01/04/2024.
- Mearsheimer, J. J., (2001). *The Tragedy of Great Power Politics*, W.W. Norton & Company, New York.
- Ogarkova, T., (12/03/2018). ‘The Truth Behind Ukraine’s Language Policy’, <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/the-truth-behind-ukraine-s-language-policy/>, Erişim Tarihi: 15/09/2024.
- Özbalcı, B., (1993). ‘*Alman-Rus Harbi Doğu Seferi (22 Haziran 1941-15 Aralık 1944)*’, Harp Akademileri Yayınları, İstanbul.
- Özocaklı, D., (2022). ‘*Rusya’nın Ukrayna’ya Askeri Saldırısının Küresel Buğday Fiyatlarına Etkisi: GARCH Yöntemi*’, Editor Doç. Dr. Halil KAMIŞLI, Research in Social Sciences, Volume II, Duvar Yayınları, Ankara.
- TCCB, (2022). Antalya Diplomasi Forumu, <https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/136020/antalya-diplomasi-forumu-nda-yaptiklari-konusma>, Erişim Tarihi: 15/03/2024
- Tekdemir, A. (2018). Napolyon’un Moskova seferi, 1812, *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, 15(1), 91-113.
- Türkiye İnsani Çalışmalar Yıllığı. (2022). “Tahıl Koridoru ve Önemi”, <https://yillik.kizilayakademi.org.tr/tahil-koridoru-ve-onemi/>, Erişim Tarihi: 20/03/2024.
- Walt, S. M., (1987). *The Origins of Alliances*, Cornell University Press, Ithaca.

Extended Abstract

Balance Policy of Türkiye In The Russia - Ukraine War

The Russia-West struggle over Ukraine, which first started with the Orange Revolution and then deepened with The Euromaidan Protests in late 2013, continued with Russia's annexation of Crimea in 2014, and then the Donbass War was seen as a regional conflict and problem for the world public opinion. Ongoing conflicts and the failure to reach consensus have diminished the hopes for stability in the region. In February 2022, Russia declared that, it recognized the Donetsk and Luhansk People's Republics and then launched military action against Ukraine. With the end of the proxy war and the entry into a direct war, the Ukraine-Russia crisis, which had a regional, suddenly became a global issue. In this study, the problematic of why Turkish foreign policy pursues balance diplomacy in the context of the Russia-Ukraine War is examined. The aim of the study is to reveal the necessity of a balance policy by revealing Türkiye's regional and global role in the context of the global effects of The Russia-Ukraine War, which started with regional effects.

Qualitative research method was used in this study. Qualitative research methods are scientific research techniques used to reveal the reasons for phenomena and how they occur. First, the research question was identified and defined and the objectives were determined. Since the study essentially does not contain a subject suitable for field testing, it was handled with the descriptive analysis method. Since the research subject has a historical background, historical research technique was also applied in the study. In this context, document analysis was made, national and international regulations and agreements were examined, press media were scanned, relevant scientific research was examined, the background of The Russia-Ukraine War was revealed and Türkiye's position was evaluated. The subject was limited by examining a 10-year period, taking the period between 2014 and 2024 as the time limit for the research.

The findings of this study are as follows; Türkiye had to carry out a balance policy due to its geopolitical and geostrategic position in the Russia-Ukraine (East-West) War. Russia declared war on Ukraine to protect its hinterland and prevent the West from pressuring its borders. Although the Union of Soviet Socialist Republics dissolved in 1991, its successor, the Russian Federation, continued its tendency to maintain its hegemony in the old Soviet geography. On the other hand, NATO's policy of expansion and suppression of Russian influence has brought about the inevitable end. Even though NATO and the Western Bloc did not directly engage in a shooting war, they provided all kinds of logistical and military support to Ukraine. In this context, Türkiye, a member of NATO, was expected to be the direct party of the issue, however, in the process, Türkiye pursued a different policy based on the influence of its historical past with the West and its experiences in the fight against terrorism. Due to energy and economic interests as well as security reasons, Türkiye must maintain its ties with Russia and pursue a balanced policy. Russia, whose western front was almost completely closed politically after the Ukrainian war, had to put the problems it had with Türkiye in the background and return to a similarly benign policy. Ignoring the disagreements in the Syrian crisis, a win-win formula was tried to be implemented. Türkiye's dependence on foreign sources of energy is another reasonable reason why it cannot sever its ties with Russia, which is rich in natural resources. Therefore, Türkiye's efforts to maintain its neutrality in The Russia-Ukraine War are the result of a rational necessity. It is thought that this situation will continue unless very radical developments occur. It is thought that these dependency-based policies will evolve into independent policies as Türkiye increases its military power and becomes self-sufficient by enriching its natural resources.
